

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Elnöki megnyitó beszéd.

Tisztelt Egyetemes Tanügyi Bizottság!

Őszinte sajnálattal jelentem, hogy dr. Kenessey Béla elnök úr ő méltósága gyöngéldése miatt nem vehet részt egyetemes tanügyi bizottságunk jelenlegi ülésein s megbízott tanácskozásaink vezetésével. Midőn e megbízásnak eleget téve, van szerencsém az egyetemes tanügyi bizottság ülését megnyitni, őszinte részvételemet fejezem ki az elnök úr gyöngéldése és sajnálatomat távolléte fölött, egyszersmind tisztelettel üdvözlöm hazai református egyházunk megjelent tanügyi képviselőit s kérem szíves érdeklődésüket tanácskozásaink iránt, melyeknek tárgyai között számos nagyfontosságú kérdésnek szerencsés megoldása, mint pl. hitoktatásunknak a felekezeten kívül álló tanintézetekben volt országos rendezése, jogakadémiáink jövőjének biztosítása, tanítóképző-intézeteink egységes rendtartása, református közoktatásunk és nevelésünk jövő fejlődését van hivatva megalapozni.

Ha nem azok közt a remegő kétségek és hazafiúi aggodalmak közt jöttünk is ezúttal össze, mint egy évvel ezelőtt s ha azóta fegyvereink ragyogó diadalai messze üzték is hazánk határaitól a háború borzalmait: ama szellemi, anyagi és erkölcsi javainknak pusztulása, melyek a világháború viharában veszendőbe mentek, a sok drága magyar vér hullása s köztük állami közéletünk és nemzeti kulturánk számos derék munkásának is halála ma is ép oly fájdalommal tölti el lelkünket, ép oly vágyakozással várjuk ma is, hogy mikor szakad már az idő méhének gyümölcse s a felfordult világrend mikor tér ismét vissza rendes medrébe, hogy a háború rombolásait a béke építő munkája válthassa fel s a nemzetnevelés feladatait is nyugodtabban és gyümölcsözőbben végezhessek.

Ma a nemzeti önvédelem gigasi harcai min-

den más érdeket absorbeálnak, iskoláink is nagy részt kaszárnyákká vagy katonai kórházakká alakultak át s közoktatási intézményeink szorongva vonják össze magukat a fegyverek riasztó zajában és sajnosan kell szemlélnünk, hogy a háború nyersesége köznevelésünkre is bénítólag hat. De viszont nemzeti nevelésünk épen e nehéz időkben derekasan állotta ki a tűzpróbát s bizonyította meg egészséges közszellemét, midőn a nemzet kicsinye és nagyja, a nemzeti társadalom minden osztálya, érzésben és gondolatban összeforrva s egységes szellemtől áthatva, önfeláldozó hazaszeretettel megy a nagy élethalálküzdelembe. A béke idején sok gáncsot emeltek a magyar iskola ellen, de ez ma bebizonyította, hogy egészséges szellemű s hazaszeretettől áthatott nemzedéket nevelt a hazának s híven töltötte be nemzeti feladatát. Évtizedek óta sokat foglalkozunk köznevelésünk reformálásával; de ma érezzük igazán, milyennek kell lennie a valódi nevelés irányának, midőn látjuk, hogy az igazi lelki műveltség nem az ismeretek gazdagságában, nem a technikai ismeretek fejlettségében áll, melyek a háború vadságát még kegyetlenebbé teszik, hanem a szív és lélek nemességében, az erkölcsi világnézet emelkedettségében, mely a háború csapásait is enyhíteni törekszik. Ezt a magasabb erkölcsi világnézetet pedig csak az a nevelés adja meg, mely az emberben az *állati* jellemvonásokat lehetőleg háttérbe szorítani s fölöttük az *istenit* uralomra juttatni törekszik.

Fájdalom, a háború nemcsak azáltal hat bénítólag közoktatásunkra, hogy több tanintézetünk katonai célokra van lefoglalva, hogy a nevelésügy hivatott munkásai közül is számosan vonatván el kulturális munkaterüktől, az itthon maradt tanerőknek megfeszített erővel kell távollevő kartársaikat is pótolni s hogy a közélet feldúlt viszonyai a tanuló ifjúság kötelességteljesítését is meglazítják; hanem a harcok

vérzivatarára époly mértékben szedi áldozatait a közoktatás és nevelésügy vezetőiből is, mint a nemzeti társadalom más osztályaiból. Iskoláinknak nemcsak növendékei, nemcsak tanítványaink ezrei vérzenek a harcmezőkön, velük vannak tanítók és tanáraik is, példaként járva elől a hazafiúi kötelesség teljesítésében és önfeláldozó hazaszeretében s közülök számosan hősi halálukkal is megpecsételik paedagógiai hivatásukat. Múlt évi gyűlésünk alkalmával nyolc református középiskolai tanár hősi halálát jelentettük s örökítettük meg emléküket hálás kegyelettel tanügyi bizottságunk jegyzőkönyvében. Azóta ismét 7 református gimnáziumi tanárunk és több református néptanítónk lett a háború áldozata; emlékezzünk meg ő róluk is fájó szívvel, mint református tanügyi veszteségeiről, örökítsük meg az ő emléküket is jegyzőkönyvünkben, hadd virrasszon a nemzeti kegyelet emlékezetük felett, mint akik életükben és halálukban nevelői voltak a magyar ifjúságnak.

Múlt évi gyűlésünk óta azonban a háború áldozatain kívül is súlyos veszteségek érték református tanügyiünket és egyetemes tanügyi bizottságunkat. Tanügyi kormányzatunknak

egyik legerősebb oszlopa dőlt ki egyházi és iskolai közéletünk kimagasló vezéralakjának, a magyar irodalom kiváló díszének s tanügyi bizottságunk egyik legrégebbi tagjának, dr. Baksay Sándor püspöknek halálában, ki puritán kálvinista szellemével, nemes egyszerűségével és nagy erényeivel holta után is mintaképünk marad. Nem ide tartozik az ő egyházi és irodalmi érdemeinek méltatása; hivatott testületek övezték koszorúval emlékezetét. De az igenis ide tartozik, hogy a magyar kálvinista egyházi és iskolai közéletnek, a magyar kálvinista népléleknek hívebb rajzolója, a magyar szép prózai stílusnak nagyobb művésze nem volt ő nála irodalmunkban s ha a magyar kálvinista iskola ki tudja aknázni műveit az irodalmi képzés eszközeiül, akkor ő holta után is tanítómestere marad a magyar iskolának. Legyen áldott közöttünk emlékezte!

Érzékeny veszteség érte továbbá tanügyi bizottságunkat gimnáziumi szakelőadójának, Kincs Gyula zilahi főgimnáziumi igazgatójának, a hivatott paedagógusnak halálában, ki nemcsak a vezetésére bízott tanintézet fejlesztése körül szerzett kiváló érdemeket, nemcsak a helyi társadalomnak és tanügyi köröknek volt

Tárca

Kárpát-ünnepen.

Mélyen tisztelt Vendégeink!

Kedves Kartársak és Kedves Növendékek!

Engedjék meg, kérem, hogy egy képet vázoljak itten, melyet a múlt héten Kolozsváron, Hunyadi Mátyás szülővárosában láttam. A város piacán két szobor áll. Az egyik, melyet mindnyájan jól ismerünk, Mátyást, a legnagyobb nemzeti királyt ábrázolja, kinek lelkes tekintetében fejedelmi önérték és büszkeség lobog. Érelováról, hódolóitól környezetben úgy néz szét, mint aki tudja, hogy új világot teremtett a magyarnak.

Vele szemben áll a másik szobor, mely parasztszobor, öregedő férfiút ábrázol. A komoly arc vonalai határozottságot és elszántságot tüntetnek fel. Kezében szuronyos puská van, melyet keményen markol s a tél havában, fagyában úgy áll ott és figyelve néz a messzeségbe. Ez az alak az egyszerű népfelkelő honvéd, — a Kárpátok őre.

Csendes, holdas éjszakákon talán beszélget is egymással a két szobor. A király szellemajka kérde, hogy hol és hogyan teljesítette honvédő tisztségét a nép fia, kit ő úgy szeretett s kinek igazát védte. És a nép fia, ki hódolattal és rajongással tekint fel a századok homályából kibontakozó legendás nagy királyra, önértékkel mondja el, hogy ott állott a Kárpátok ormán s már két tél fagyában védte Mátyás

birodalmát a betörő ellenség ellen, mely végig akart gázolni az aranykalással ékös rónaságon. — De a honvéd őrt állt s az egyesült magyar és német haderő határainktól messzeűzte a magahitt ellenséget.

Ezt a gondolatot fejezi ki találóan a Pflanzler — Baltin hadsereg csoportjának éreplakettje is. A kép a Kárpátokat tünteti fel, melyeknek szorosán felbukkan a nagy, bozontos medve, — de amint benéz a völgynyíláson, meghökkenve látja magával szemben a magyar és német vitézeket, kiknek ellene irányuló szuronya hegyén ott van a halál.

Igen! a nagy bozontos orosz medve rátört a mi szép országunkra, szemet vetett a Kárpátok szent bérére s vad hordáival el akarta árasztani hazánkat.

Minket a nagy világháborúnak ez a szakasza reszkettett meg legjobban. Emlékére most is hevesen ver a szívünk s lelki szemünk előtt elvonulnak a képek e népemészto harcok napiból.

Pedig minket megörzött a Gondviselő attól, hogy tanúi és részesei legyünk annak a nagy pusztulásnak, mely országunk északi határát tönkretette és temetővé változtatta. Az Isten örkdött felettünk s a ránk következt nyáron az Alföld délibábjára változatlan tündérképeket ringatott; a Kúnság mezőin lengett az ért kalász s Tokaj szőlővesszőin csepegett a nektár. Mi csak a távolból hallottuk az ágyúk bömbölésének mennydörgéses robaját s a kárpáti harcok iszonyait, melyek vér- és lángtengerbe borították hazánk északi részét és letarolták az emberi munka minden alkotását. Mi csak a részvét könnyét sirtuk, mikor az újabb és újabb pusztulások híré

közszeretettől övezett és nagyrabecsült alakja, hanem egyházkerületének tanügyében s újabb időben mint szakelődő egyetemes református tanügyünk körül kifejtett buzgó munkásságával is mindnyájunk elismerését, rokonszenves modorával mindnyájunk szeretetét kiérdemelte. Őrizzük meg hálás kegyelettel jegyzőkönyvünkben önmaga által megörökített emlékezetét.

Abban a meggyőződésben, hogy hazai református tanügyünk eme veszteségei felett kifejezett kegyeletes megemlékezéssel a közérületnek adtam kifejezést, t. tagtársaink szíves üdvözlésével egyetemes tanügyi bizottságunk ülését megnyitom.

Dóczy Imre.

Egyház

„A senki gyermekei.“

A „Protestáns Egyházi és Iskolai Lap“ ez évi 12-ik számában e cím alatt „több református lelkész“ feljajdul a méltatlan elbánás miatt, melyben az egyház a lelkészeket részesíti, amidőn még csak eszébe sem jut senkinek, hogy a rettenetes drágaságban ezeket is segíezzék. És e segílyt „hadi-

pótlék“, vagy „drágasági pótlék“, vagy „c aládi pótlék“ címen követeli.

Hát a nélkülözőkre csakugyan egészen mindegy, milyen címen kapnának segílyt, csak lenne és pedig minél előbb. Hanem az egyház, vagy államra nézve a jogcím, amelyen e segílyt várni, követelni, annak jogosultságát elismerni, a segílyt megadni inkább lehet — nem egészen közömbös. Van a lelkészeknek a segíly követelésére valódi, tehát nagyon erős jogcímük. Ezt kell hangoztatni egyfelől, elismerni másfelől.

Ez a jogcím: *a díjlevelekben biztosított, de elvesztett jövedelem kárpótlása.*

Kettős veszteség sújtja a lelkészeket. Egyik állandó, másik időszerű. Állandó az anyakönyvi kiadványok elvesztése. Időszerű a földhaszonbér csökkenése a háború miatt, esetleg ennek is teljes elmaradása. Hogy ez mit jelent, a példa csattanóan megvilágosítja. Egy ú. n. fényes egyházban a lelkészi jövedelem értékelve van 3688 koronára, a valóságban megér 5000—5200 koronát. Ebből ez időre elvesztett 500 kor. anyakönyvi kiadványozási díj. — Emlékezzünk, hogy az egyházpolitikai legutóbbi törvények előkészítése idején az a hír szállongott, hogy az anyakönyvek állami kezelésbe vétele folytán beállott veszteségekért a lelkészek az államtól kárpót-

vettük s láttuk az ezrével visszatérő sebesülteket, kik ott állottak őrt a Kárpátok ormán a mi nyugalomunkért, a mi életünk biztonságáért.

Soha nem szűnő hálával gondoljunk, — nemcsak ma s ebben, a kultuskormány által ünneppé avatott órában, hanem mindig — a Kárpátokra, ezekre a szent bércekre, melyeket az Isten jósága és az ősök vitézsége adott, legtermészetesebb óreinkül. Hiszen csak most tudtuk meg igazán, hogy égbenyúló szirtjeik nemcsak fenyesekkel vadregényes tájak, hanem igazi védőbástyák, melyeknek ormáról megszügyenülve hull vissza a támadó ellenség s tetőin lábát soha meg nem veti.

A máramarosi havasok, Uzsok, Dukla, Bártfa vidéke voltak a mi igazi őrállóink 1914—15 telén. Az óriási túlerővel támadó orosz próbálkozásai kudarccal végződtek, véres kudarccal s a havas hegyoldal százazreknek lett temetője. Hegyeink ormáról ágyúgolyókban repült a halál, vitézeink szuronya, puskája mindig célba talált s az ide küldött oroszokról úgy volt elvégezve, hogy többé ne lássák meg a Volga vizét és ne szántsanak-vessenek Európa legnagyobb síkján. Gazdátlaná lett sok ezer orosz kishirtok és sok ezer orosz asszony hiába várta vissza férjét, sok ezer orosz fiúcska és leányka édesapját! Zokogó bánattal kellett megtanulniok, hogy őrt áll a Kárpát s jaj annak, aki megtámadja! Temető lett a Kárpát s fenyőiből nem lehetne annyi fejfát faragni, hogy mindazoknak jusson, kiket a minden oroszok cárja küldött ide elvérzeni!

Óh, kárpáti bércek! Reátok tekintünk hálával, szeretettel! Ti vagytok a mi oltalmazóink!

Ámde bérce és völgy, melyek váltakoznak e szép vidékek gazdag ölében, mégis csak lelketlen ajándékai volnának a természetnek, ha a haza fiainak szent akaratja hozzá nem járult volna a harc sikeréhez. Hiszen a Kárpátok ma sem magasabbak, járhatlanabbak, mint pld. a tatárjárás idején, mikor a mongolok benyomultak a vereczkei szoroson és a Kárpátok más bejáróin is és végpusztulással fenyegették hazánkat. Hegyeink nem magasabbak, de nagyobb az egyetértésünk, erősebb a lelkünk, erősebb az elhatározásunk, midőn hazánk területének és szabadságának megvédéséért áldozunk mi is vért — és könnyeket!

Óh, most a vérből és könnyből nekünk is kijutott bőven. Hiszen a népfelkelő honvéd, a Kárpátok őre is ember volt, sebhető volt s az oroszok golyója is célba talált. Vért a magyar is; óriási áldozatokat hozott s az őrállók ezrei sem látták viszont a nádfedeles alföldi hajlékot, a rónát, a Hargita alját; elvérzettek a csatamezőn! De a hazáért vértettek el, a szabadságért haltak meg, mint igazi hősök. Mindenik úgy gondolkozott, mint Magyary István, a csomakörösi székely hős, ki haldokolva így ír a feleségének:

„Egy tudat mindig boldogíthat. Hazámért haltam meg s így sok könnyet ne hullass; mert hős katonát illik emlékezetben tartani, de nem illik siratni. Hisz emlék lesz a megmentett haza, ahol virág terem és gazdagon terem a búza. A katonát mostan senki se sirassa. Emlékfám lesz. Jöjj el majd, ha csöndes lesz az élet és hazánkban újra virul minden. Egy koszorút elfogadok tőled; hisz te felőled álmod-

lást nyernek. És ez az államnak igazán kötelessége lett volna és lenne ma is. Nem kaptak. Mert a korpótlékról soha sem volt kijelentve, hogy annak kárpótlása akar lenni. De nem is lehet. Javadalomsökkenést sem állami, sem egyházi alkalmazott soha sehol sem szenvedett, korpótléket mégis mindenki kap. A lelkészek kárpótlását sem állam, sem egyetemes egyház, sem az egyes egyházközségek nem érzik kötelességnek.

Ugyanezen egyházközségben a lelkész földhasznóbért kapott 2000 koronát. Rossz termés, háború miatt a bérlő leszállította a bérletet 1600 koronára és eszerint fizetett már 2 esztendőben. És apelláta nincs, mert nincsen ember, nincs vállalkozó. Eddigi veszteség tehát az 5000—5200 kor. jövedelemből $500+400=900$ kor. Minden percben fenyeget a veszély, hogy a bérlőt behívják katonának; ott marad a föld bérlő nélkül; a lelkészi jövedelemben újra 1600 kor. csökkenés; marad az ú. n. fényes egyházban 2500—2700 kor. évi fizetés. De az igények, sőt követelések a társadalom részéről a magok egészében fennmaradnak, sőt a háború-okozta inségre hivatkozással növekednek.

Ha nincs magánvagyon (pedig ez még ma is megesik!) el lehet gondolni, hogy él annak az ú. n. fényes egyház papjának a családja!...

tam és úgy haltam meg. Virág lesz belőlem s ha majd virágot látsz, jussak az eszedbe...

Igy halt meg a Kárpátok öre! S aki így hal meg, az igazi hős. Annak porából csakugyan virág fakad a véráztatva földön s emléke él a halás utódok szívében!

Óh, a Kárpátok földjét hősök vére áztatá most is s ezért Isten újra meg fogja áldani a hantokat, a helyeket, melyeknek tűzhelyeit kegyetlenül pusztította el a háború. A szétdőlt, felperzselt falvak máris újraépülnek — s büszkeséggel mondhatjuk, hogy éppen a mi szép városunk vezetőségének nemes kezdeményezésére, — a megriadt, elmenekült nép visszatér s templomok harangja, iskolák csengője újra Isten dicsőségét fogja hirdetni és hirdetni fogja a magyar kulturát, mely erősebben virul fel e tájakon, mint valaha! És ezt a virulást létrehozza a nemzeti egység, az összetartás. Kicsiből nagy dolgok lesznek. Ezért éppen olyan értékes, kedves kis növendékek a ti kis leányszíveteknek megnyilatkozó könyörületessége, mely filléreket áldoz, mint a nagy úr aránya, ki a sokból többet adhat.

Istennél fel van jegyezve a ti ártatlan kis munkátok is; annak az öt kicsi lánzsának a munkája, mellyel a hősök felruházásáról gondoskodtatok; azok a fillérek, melyeket „Debreczenfalva“ és „Diákfalva“ létesítésére gyűjtöttetek s az a dicséretes igyekezet, mellyel tehetségeket is az ügy szolgálatába állítottátok a múltiban rendezett iskolai ünnepünkön. De föl van jegyezve főként szívetek érzésének melegsége, tisztasága, mellyel ti is részt kértetek és vettetek e munkában. Így részetek van a dicsőség-

Lehetne tehát már most kárpótlást követelni, illetőleg követelés nélkül adni a lelkészeknek!?

—gt.—

Iskola

Jogakadémiáink sorsa.

Olvassuk a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapban, hogy az Egyetemes tanügyi bizottság ülésén „az a nézet alakult ki, hogy abban az esetben, ha róm. kath. jogakadémiák fennmaradnak, maradjon meg nálunk is legalább egy jogakadémia, nem annyira a hallgatókra való tekintettel, mint inkább a tanárnevelés céljából“.

Lehet, hogy volt ilyen nézet is az E. T. B. gyűlésén egyes tagok közt, de legyen szabad remélni, hogy ez a nézet nem mint bizottsági nézet alakult ki.¹ Azt hisszük ugyanis, hogy az ügyek nem minden irányú ismeretén nyugodnék egy ilyen törekvés. Hiszen nagyon szépen hangzó érv, hogy az erőket koncentrálni kell és hogy a jogakadémia fenntartását az egyetemes egyház terhévé kell tenni,

¹ Én is úgy vélem, hogy nem. Az előadó legalább ezt a nézetet semmiképp sem vállalná magáénak. — Főszerk.

ban, úgyszint, mint jó kis honleányoknak, de úgy is, mint ez iskola növendékeinek. Mert hiszen a mi felsőbb leányiskolánk tanárai is ott állottak Uzsonánál, Duklánál s bár nemes és az emberiségért dobogó szívük irtózik a vérontástól, mégis osztották ök is a halált, a haza szent nevéért és érettünk, érettetek, hogy távol tartsák tőlünk a veszedelmet.

Igy vettük és vesszük ki részünket a munkából, melyet e súlyos napok reánk rónak. Áldozunk minél többet; dolgozzunk minél szívesebben! E szent teher alatt lelkünk nőni fog, mint a palma! Jutalmunk lesz a szép, boldog, szabad haza, melynek hegyeit-bérceit békésebb időben felkeressük és megihletett lélekkel járjuk, kerülve a külföldet, az idegent és itt találva meg mindent, ami édes.

Óh, békés Kárpátok! Jöjjön el mielőbb a ti világotok, hogy újra gyönyörködhessünk hazánkat félkörben ölelő vidékeiteken, hogy újra bejárhassunk Dévénytől Orsováig s emelkedett szívvel érezhessük tájaitokon, hogy „Magyar hölgynek születni szép és nagy gondolat!“ Hadd szerethessünk szabadon és élvezhessük a világ legszebb panorámáját.

Mi ez a panorama? — Dévény, hol fejedelmi méltósággal hömpölyög hazánk felé a szép Duna; a Vág völgye a sziklabérceken ülő várromokkal, melyek eszünkbe juttatják, hogy nálunk is voltak daliás idők; — Rákóczy társai, melyek alatt először bontották ki a zászlót „pro libertate“; a Tatra fénséges gránitszikláit, bájos tengerszeméi s egész megcsodált, gyönyörű világa, melyet annyira irigyletőlünk az idegen; — a hágók, a bércek, melyeken ázsiai őseink ide győztesen berobogtak „hazát teremtő

azonban tessék meghinni, hogy — összeszámítva az államtól s az érdekelt törvényhatóságoktól fizetési-kiegészítés és tanszék fenntartás címén nyert segélyeket — az erők eme koncentrációja kevesebb megtakarítást jelentene egyházunknak, mint az államnak s egyéb támogató tényezőknek.

Mi a magunk részéről azt gondoljuk, hogy meglevő kulturintézményeket megszüntetni csak végső, kikerülhetetlen szükség esetén szabad s mindaddig, míg megtartásukra remény lehet, mindent meg kell kísérteni érdekükben.

Éppen ezért nem fojthatjuk el aggodalmunkat, mikor részben csak hallomásból, részben nagyon is nagy nyilvánosság előtt folyó csatákból tapasztaljuk, hogy jogakademiánk sorsának intézőinél a kétségkívül minden oldalról meglevő jóakarathoz nincs meg a kellő egyetértés, vagy legalább ennek híján az ellenvélemény iránti türelem is.

Keckeméten — úgy hallatszik — az egyházközség nem tudja a jogakadémia fenntartásával járó terheket viselni. Szomorú, de még szomorúbb, hogy nem a fedezetlen hiány miként fedezhetéséről, hanem a jogakademiának Keckemétről áttelepítéséről folyik mindjárt a szó. Pedig, ha az áttelepítés Szegedre csakugyan sikerülne, nyilvánvaló, hogy nemesak a keckeméti egyház nem fizetné tovább az általa fenn-

tartott két tanszékét, de a dunamelléki egyházkerület sem adná az ilyen módon tiszántúltra áttett jogakademiának a maga egy tanszékét, sőt nyilván Keckemét város sem a maga öt kathedráját Szeged városának. Hát ha a nyolc tanszék mindegyike így megszűnnék, mit vinnének akkor Szegedre?

Sárospatakon is nagyon élesen tárgyalják a Miskolcra áthelyezés kérdését. Egyik-másik boulevard újságban olyan ríktó színekkel festik a Patakon fennálló állapotok tarthatatlanságát, hogy a gondolkodó ember már csak ezért sem tud hinni az állítólagos bajokban. Sőt még Mokány Bercit is megszólltatják, mintha bizony a sárospataki kollégium csak Mokány Bercik nevelője lett volna. Már ez nekünk is, kik sohasem voltunk a pataki kollégium tanítványai, bántja: — mondjuk: az igazságérzetünket. Másik oldalról meg cikkeket, röpiratokat látunk, melyekben a tanárok vannak jól összeremtettve. Nem gondolnak e nagy vitatkozás intézői ott Sárospatakon arra a lehetőségre, hogy a publikum a sok bizonykodás után elhiszi azt is, hogy Sárospatak nem alkalmas főiskolai oktatás színhelyéül, meg azt is, hogy a tanárok nem alkalmasok? Mi tudjuk, hogy mindkettő igazságtalan ítélet lenne, de ők maguk igyekeznek erre az igazságtalanságra.

Úgy látszik, csak Máramarosszigeten van csend

harcok viharában"; — kedves, rakoncátlan magyar Tiszánk forrásvidéke; — Borszék, Tuszád fenyvesei, vize; a hegyek ölen szüzesen rejtőző, tündéries Szent Annató; — Brassó, a fölötté emelkedő Czenk-heggyel, melynek ormán Átpád szobra e nemzetiség-lakta vidéken a magyar faj uralmát hirdeti; — a vén Retyezát; — Vajdahunyad lovagvára, honnan a nemzeti történet legragyogóbb csillagai emelkedtek a magyar égbe; — az Alduna festői tájai; „Széchenyi útja"; hol „Trajánus híre újból megjelen"; — a Maros-Olt-Küküllő völgye, aranybort termő hegyoldalaival, fehértemplomtos nyos falvaival, tulipános, liliosomos kertjeivel; — a Hargita, melynek szellője szabadságot lehel, s melynek oldalán most is olyan a székely, mint amilyenek Petőfi ismerte. Hisz ott voltak a kárpáti harcokban is e „hős fiúk — s

„Úgy mentek a halál elébe ők,
Amint más ember mennyegzőre mén;
Virágokat tűztek kalapjaik mellé
S daloltak a harc mezejé."

Talán a költő lelke ihleté őket, talán az ő szíve vére fecsent odáig azon a másik nagy tusán, mikor Segesvárnál széttört a szabadság lantja, — s lehullott a szabadság kardja...

A csata akkor elveszett; de megmaradt a haza s megmaradt szent örökségül, ott a délkeleti Kárpátok alján a költő sírja, melyhez áhítatos érzéssel zarándokol el minden magyar, kit valaha megihletett a dalnok éneke.

Ez is a Kárpát; a Petőfi sírja s ez a kárpáti hant éppen olyan forrón, olyan gyöngéden öleli a

rónák fiát, mintha az Alföld volna, melyet úgy szeretett.

Óh! A Kárpát mindez, a maga természetadta bájaival; még kiaknázatlan, de az egész világnál többetérő kincsével, melyben megvan a magyar számára minden életfeltétel! A Kárpát a hazának földje, vize, füve, levegője, vasa, aranya, sója. A Kárpát az édesanya ölelő karja, mely lágyan és féltve védi a rónát; a Kárpát a nagyság, a fenség, a zordon erő, mely azt dörög az ellenség fülébe: „ne bántsd a magyart!" — A Kárpát a haza. S nem szeretheti a hazát az, ki a Kárpátokat nem ismeri és nem szereti!

Lelkesedéssel tanuljátok hát ti magyar leányok földrajzát, történetét; ismerjétek meg természetét, lelkét; járjátok majd a békés időben boldogan szép vidékeit s ne feledjétek el soha, hogy ő szeretett, védett, oltalmazott minket, mikor az önzés és a rosszakarát másodszor zúditotta ránk a tengernyi orosz! Higyjétek el nekem, a Kárpát él, érez és szeret minket!

Ezt az üzenetet suttozja most is a Hargita szelölője, — ezt mosolyogják a tátrai ormok és nézzétek! — hiszen mindannyian látjátok, tudjátok, hogy ezt az érzelmünket viszonzva

„Legmesszebről ránk merengve néznek
Ködön át a máramarosi bércek!"

Konez Aurélné,
felsőbb leányiskolai és leány-
gimnáziumi igazgató.

és nyugalom és békés, egyetértő fejlesztésre törekvés. Az egyházkerület mostanában irt fel a kormányhoz a máramarosszigeti jogakadémia támogatása iránt s ennek a feliratnak pártolását a konventnek az E. T. B. is ajánlja. Erről a feliratról, meg általában a máramarosszigeti jogakadémia létjogosultságáról, életképességéről s ebben vetett hitre alapozott jövőjéről, szerkesztő úr engedelmével, más alkalommal.

Közelet

Felvilágosító nyilatkozat a „Debreczeni zsolttárok“ ügyében.

Hornyánszky Viktor úr 1916 március hó kelettel egy körlevelet küldött szét, amelyre válaszul nagytiszteletű F. Varga Lajos úr a „Debreczeni Protestáns Lap“ és a „Lelkészegyesület“ f. évi április 8-iki számaiban nyilatkozatot tett közzé.

Nem szándékoztunk ezen ügybe egyáltalában beleavatkozni, mert egyrészt a Tiszántúli Református Egyházkerület határozatait saját bölcs belátása szerint hozza meg. — amelynek védelmére kelni nem érezzük magunkat hivatva. — másrészt nem tartjuk helyesnek, azon felfogást, hogy valaki akként igyekezzék árúinak piacot szerezni, hogy a másét lebecsülje.

Minthogy azonban F. Varga úr előzetes tudomásunk nélkül megjelent cikkére a fentnevezett lapok folyó hó 30-iki számában Hornyánszky úrtól egy „Helyreigazító nyilatkozat“ jelent meg s úgy ez, mint az említett körlevél tartalma, *félremagyarázásokra* adhat okot, egyes állításai pedig a *tényállásnak meg nem felelnek*, mint a Tiszántúli Református Egyházkerület zsolttárbizományosai, kénytelenek vagyunk Hornyánszky úrnak az adatok önkényes csoportosításával összeállított eme körlevelére és nyilatkozatára tárgyilagos felvilágosításainkat e helyütt megadni.

Jó ízlésünkkel ellenkezik, hogy a budapesti zsolttárok minőségét vagy árajt bíráljuk és nem bocsátunk vitába, hogy melyik kiadás olcsóbb vagy drágább, hanem tisztán csak arra szorítokozunk, hogy Hornyánszky úr félreértésekre alkalmul szolgáló adatait kellő világításba helyezzük és a tényekkel ellenkező állításait *konkrét bizonyítékokkal* megcáfoljuk.

Hornyánszky úr körlevelében azzal igyekszik a budapesti zsolttárok olcsóságát feltüntetni, hogy kimutatja, miszerint nála azok vászon-, félbőr- stb. kötésekben 1.60 K-tól 4.— K-ig, bőrkötésben 3.— K-tól 20.— K-ig stb., míg a debreczeni zsolttárok ugyanilyen fajta kötésekben 2.— K-tól 5.— K-ig, illetőleg 5.— K-tól 25 K-ig terjedő árban kaphatók. Erre nézve legyen szabad csak annyit megjegyeznünk, hogy ezen *árak között a legkülönfélébb minőségű és kivitelű* kötések vannak és hogy csak a 16-odretű kiadásból több mint *70 féle* különböző árú és kivitelű kötés van a debreczeni zsolttárokban jegyzékünkbe felvéve.

Teljes mértékben osztjuk Hornyánszky úr azon véleményét, hogy a legnagyobb mennyiség az iskolás gyermekek által használt kötésből kél el, de viszont

teljesen megértjük F. Varga Lajos úr felfogását, mert ha a Hornyánszky úr jegyzékében kifejezetten „Iskola-kötés“ címen van felvéve egy kötés fajta, akkor joggal következtetheti mindenki, hogy ez az 1 kor. 20 fillér árral felvett kötés van az iskolás gyermekek használatára szánva. Ezen feltevést igazolja az is, hogy mindazon *Tiszáninneni, Dunántúli és Dunamelléki* egyházkerületek tanintézetei által kiadott „Értesítő“ben és a könyvtárak által kibocsátott és az iskolai igazgatóságok által jóváhagyott tankönyvjegyzékekben amelyek rendelkezésünkre állanak, amint utána néztünk, mindenütt 1 kor. 20 filléres énekes van felvéve, csak egyetlen jegyzékben találtunk egy koronás kiadást felvéve. *Hornyánszky úr pedig ezen egyházkerületeknek zsolttárbizományosa.*

Hornyánszky úr továbbá, F. Varga úrnak azon megjegyzésére, hogy „mert hát ki fogja elhinni még Hornyánszky Viktornak is, hogy az egész vászonkötést olcsóbban árusítja, mint a félvászonkötést?!“ minden kommentár nélkül azt állítja, hogy „a debreczeni zsolttár“nál a félvászonkötésű kiadásnak az ára 1.80 K-tól 2.50 K-ig terjed és ilyképen Debreczenben is olcsóbb az egész vászonkötésű versenykötés, mint a félvászonkötésű zsolttár“. Am azt elhallgatja, hogy közkezen forgó jegyzékünkben, amelynek alapján ez adatokat közli, a fenti árakban felvett félvászonkötések a 371., 372., 273. és 374. sz. kötések, melyek félvászonba ugyan, de *ezüstözött fémkerettel és kapoccsal vannak ellátva* s tokba helyezve. Világos tehát, hogy nem áll az, mintha a debreczeni zsolttárok félvászonkötésben több kerülne, mint az ugyanolyan kivitelben készült egész vászonkötések, mert az árkülönbözetet a fémkeret, kapocs és tok idézi elő.

Leközli továbbá körlevelében Hornyánszky úr a viszontelárusítókhoz intézett sorainkat és ezt oly színben tünteti fel, mintha mi a debreczeni énekeskönyvek árát a nagyközönséggel szemben felemeltük volna, sőt „Helyreigazító nyilatkozat“ában kifejezetten azt állítja, hogy a debreczeni énekes versenykötésű kiadásának ára 1915 március 11-től kezdve drágább, mint 1 kor. 20 fill.

Ezzel szemben kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy Hornyánszky úr ezen állítása a *valóság-nak nem felel meg*, mert a versenykötés ára ma is 1 kor. 20 fill., amelyről jegyzékeinkből mindenki, tehát Hornyánszky úr is meggyőződhetik, egyébként is ennek bolti árát nem mi, hanem a *Tiszántúli Református Egyházkerület és Debreczen szab. kir. város állapította meg*. És itt legyen szabad nagytiszteletű Soltész Elemér úr cikkének azon részére is, mely szerint Hornyánszky úr a legolcsóbb zsolttárok bolti árából 10% engedményt ad, megjegyeznünk, ami ugyancsak köztudomású, de úgy látszik nagytiszteletű Soltész úrnak figyelmét elkerülte, hogy a lelkési és tanítói kar s az egyházak és iskolák a debreczeni zsolttárt is 10% *engedménnyel* kapták mindig és kapják ma is, úgy, hogy figyelembe véve ezen 10% engedményt, ezen énekeskönyvért ma is csak *1 kor. 08 fillért* fizetnek.

Azt is állítja Hornyánszky úr, hogy a debreczeni zsolttárból a bizományos a kisebb hányadot adja el direkte a nagyközönségnek. Hogy ezen állítását, — amikor természetesen erről semmi tudomása nem lehet, — honnan veszi, azt csak ő tudná megmagya-

rázni, mi azonban, akik azt hisszük, jobban vagyunk saját üzletünk ügyei felől tájékozva, leszögezhetjük ezen állítás ellenkezőjét, mert hát mi a nagyobb hányadot direkte a nagyközönségnek adjuk el, akkor, amikor az egyházak és iskolák tankönyvszükségletükkel együtt az énekeskönyveket is tőlünk közvetlenül rendelik meg.

Itt még csak arra óhajtunk rámutatni, hogy a debreczeni zsoldárok jövedelme fontostanszékeket tart fenn s mi a tiszántúli egyházkerület megfizető bizalmát azzal igyekszünk viszonzni, hogy becsületes törekvéssel az elődünk által elért forgalmat annak ötszörösére emeltük fel s így az egyházkerület ebből származó jövedelmét megötszöröztük, annak kelenődése tehát az egyházkerületnek nagy fontosságú érdeke.

De nem áll az sem, hogy a viszontelárusítóknak a közönség számára megállapított bolti árt fel kell emelniük azért, mert nekik mi a *lényegesen kisebb nettó árat 10%-al felemeltük*. A viszontelárusítók természetesen a bolti árnál ma is annyival olcsóbban kapják azt tőlünk, hogy a rendes kereskedői haszonnal ők is bolti árban adhatják a nagyközönségnek s ha valamelyik ennél drágábban árusítja, akkor ugyanezt megteheti és megteszi a budapesti zsoldárral is. Legfényesebb bizonyítéka ennek az, hogy kezeink között van egy a Dunamelléki (bizományosa Hornyánszky úr) Egyházkerületbe tartozó intézetnek tankönyvjegyzéke, amelyben az énekeskönyv ára 1 kor. 30 fillérrel van felvéve.

Hogy állunk azonban a finomabb kötésű énekesekkel? Hornyánszky úr a viszontelárusítókhoz intézett körlevelünkkel arra használja fel, hogy ebből azt következtessék, hogy mi ezeknek bolti árait is felemeltük a nagyközönséggel szemben. Nem resteljük bevallani, hogy a viszontelárusítóknak a közönség számára megállapított bolti árnál lényegesen olcsóbb nettó árakat részben 10%, részben 20%-kal felemeltük, annyival kevésbé resteljük, mert köz tudomású dolog, hogy a háború kitörése óta a könyvkötéshez szükséges anyagok árai a következőleg emelkedtek:

Papír	150%-al	Keményítő . . .	200%-al
Papír és falemez	120%-al	Enyv	100%-al
Vászon	190%-al	Olaaj	150%-al
Bőr	150%-al	Terpentin	255%-al
Hajtósíj	300%-al	Vegyí szerek . . .	250%-al
Festék	100%-al	Fűződrót	50%-al
stb.			

Azt hisszük, minden elfogulatlanul gondolkodó ember természetesen találja ezen lényegtelen felemelést. Épen a napokban érkezett hozzánk hazánk egyik legnagyobb könyvkiadóvállalatának körlevele, amelyben közli, hogy a *nyersanyagok ára lehetetlen módon felszökött*, vásznat alig, bőrt pedig épenséggel nem kapni, ennek folytán a *bekötött könyveket* a könyvvarusoknak úgy fogja szállítani, hogy a *bekötés árából kevesebb engedményt* fog adni, mint magának a könyvnek árából. (Ez is a nettó ár felemelése, a bolti ár felemelése nélkül.) De jelzi egyúttal azt is, hogy ezen intézkedés is csak ideiglenes jellegű, mert lehetséges, hogy kötött könyveket egyáltalán nem fog forgalomba hozhatni. Megjegyezzük még, hogy a viszontelárusítókhöz intézett közlésünk Hornyánszky úr által idézett azon része, mely szerint „a t. Kartárs úrnak pedig azt ajánjuk, hogy épen

úgy, mint azt más árúknál is kénytelenek vagyunk megtenni, a könyvek eladási árát megfelelően emeljük fel“, tulajdonképpen az utcai és piaci elárusítóknak szólott. Ezeknél ugyanis tudvalevőleg a közönség alkudni szokott és ilyenformán azok az énekeseket a bolti árnál még olcsóbban is árusítják. Ha tehát ezek az eladási árát felemelik is, rendszerint még mindig nem adják azokat a bolti árnál magasabb árban.

Amidőn tehát itt a nettó árak emelését megindokoltuk, rámutatunk arra a tendenciózus beállításra, amelyet Hornyánszky úr jelen esetben is alkalmaz. Hornyánszky úr állításával szemben épen az ellenkező történt, mert mi a közönség számára 1914 december 1-én 306. szám alatt kibocsátott jegyzékünk szerint, — melyre ő hivatkozik, — a debreczeni zsoldárok árait nemhogy felemeltük volna, de *ellenkezőleg leszállítottuk*. Itt sem kívánunk csak konkrét jegyzékekkel igazolható tényekre rámutatni és épen azért alant táblázatos összehasonlító kimutatást közlünk *mindazon* számú debreczeni énekes kötésekről, amelyek bolti árai a háború folyamán *megváltoztak*. Közöljük tehát az 1913 január 1-én 303. szám alatt, 1914 december 1-én 306. szám alatt és az 1916 február 15-én 318. szám alatt kibocsátott jegyzékeinkben felvett árakat.

A debreczeni énekesek azon számai, melyeknek bolti árai a háború alatt változtak:

	1913 jan. 1. jegyzék szerinti árak	1914 decz. 1. jegyzék szerinti árak	1916. febr. 15. jegyzék szerinti árak
402. szám	K 3.—	K 2.—	K 2.20
403. „	K 6.80	K 5.—	K 5.60
418. „	K 7.20	K 5.—	K 6.40
425. „	K 6.—	K 5.50	K 6.40
423. „	K 7.20	K 5.60	K 6.40
424. „	K 7.20	K 5.60	K 6.40
420. „	K 8.—	K 7.—	K 7.—
404. „	K 9.—	K 7.—	K 8.—
427. „	K 9.—	K 7.—	K 7.—
414. „	K 22.—	K 14.—	K 12.80
421. „	K 24.—	K 14.—	K 14.—
421. „	K 20.—	K 16.—	K 16.—
408. „	K 27.50	K 16.—	K 16.—
422. „	K 22.—	K 18.—	K 18.—
417. „	K 38.—	K 25.—	K 24.—
409. „	K 5.60	K 4.—	K 4.80
410. „	K 6.80	K 5.—	K 5.60
411. „	K 10.—	K 6.40	K 8.—
412. „	K 12.50	K 8.—	K 8.—
426. „	K 24.—	K 20.—	K 20.—
428. „	K 12.—	K 8.—	K 8.—
371. ¹ „	K 2.20	K 1.80	K 2.—
372. ² „	K 2.60	K 2.—	K 2.20
373. ³ „	K 2.60	K 2.—	K 2.20
374. ⁴ „	K 3.—	K 2.50	K 2.80
31. „	K 2.80	K 2.50	K 2.80
350. „	K 3.60	K 2.40	K 2.80
3. „	K 2.40	K 2.—	K 2.20
303. „	K 3.80	K 2.50	K 2.80
324. „	K 6.—	K 4.—	K 4.—
347. „	K 5.60	K 4.80	K 4.80
348. „	K 6.—	K 5.—	K 5.—
344. „	K 6.—	K 5.—	K 5.—
Átvivel	K 334.40	240.60	249.20

Ezelőtt ¹ 5. sz. — ² 5/a. — ³ 65. sz. — ⁴ 66. sz.

Ártozat	K 334.40	K 240.60	K 249.20
351. szám	K 9.—	K 6.—	K 6.40
349. "	K 8.—	K 6.50	K 6.60
328. "	K 10.50	K 6.40	K 7.40
345. "	K 25.—	K 20.—	K 20.—
346. "	K 25.—	K 20.—	K 20.—
41. "	K 35.—	K 25.—	K 25.—
74. "	K 4.50	K 3.50	K 4.—
334. "	K 5.20	K 3.50	K 4.—
335. "	K 5.—	K 3.50	K 4.—
82. "	K 4.60	K 3.80	K 4.20
83. "	K 5.20	K 4.—	K 4.40
86. "	K 5.—	K 4.—	K 4.40
336. "	K 5.60	K 4.20	K 4.80
89. "	K 5.60	K 5.—	K 5.—
90. "	K 6.40	K 5.—	K 4.80
43a. "	K 5.60	K 5.—	K 5.60
332. "	K 6.40	K 5.—	K 5.60
92. "	K 6.40	K 5.50	K 5.60
47. "	K 7.20	K 6.—	K 6.—
315. "	K 8.40	K 6.—	K 6.80
93. "	K 8.—	K 6.—	K 7.—
312. "	K 11.—	K 6.—	K 7.—
319. "	K 12.—	K 8.—	K 8.—
318. "	K 12.40	K 8.—	K 8.—
320. "	K 12.—	K 8.—	K 8.—
322. "	K 12.—	K 9.—	K 9.—
98. "	K 18.—	K 12.—	K 12.—
335a. "	K 5.—	K 3.50	K 4.—
84. "	K 5.20	K 4.—	K 4.40
76. "	K 5.—	K 4.—	K 4.80
85. "	K 5.50	K 4.80	K 5.—
91. "	K 6.40	K 5.—	K 4.80
340. "	K 7.—	K 5.20	K 5.60
96. "	K 10.—	K 6.—	K 6.—
95. "	K 9.—	K 7.—	K 7.20
100. "	K 9.20	K 8.—	K 8.—
97. "	K 8.50	K 7.50	K 7.20
352. "	K 14.—	K 8.50	K 9.—
94. "	K 14.—	K 10.—	K 11.20
310. "	K 6.80	K 5.50	K 6.—
311. "	K 9.—	K 7.—	K 7.—
118. "	K 4.—	K 3.60	K 3.60
119. "	K 3.20	K 2.80	K 2.80
120. "	K 3.20	K 2.80	K 2.80
124. "	K 6.40	K 3.20	K 3.20
125. "	K 6.80	K 3.40	K 3.40
106. "	K 4.—	K 3.50	K 3.20
111. "	K 5.—	K 5.—	K 4.80
121. "	K 8.—	K 6.—	K 6.—
123. "	K 9.—	K 7.—	K 6.—
122. "	K 8.—	K 6.—	K 6.—

Énekes és imakönyv egy dobozban :

I. "	K 36.—	K 30.—	K 30.—
Összesen :	K 821.60	K 604.80	K 624.80

Amint tehát kétségtelenül megállapítható, hogy azon debreczeni zsolttárak ára, melyekből egy-egy példány a háború előtt 821 kor. 60 fillérbe került, a háború folyamán 1914 december 1-én kibocsátott jegyzékünk szerint, amelyre Hornyánszky úr is hivatkozik, 604 kor. 80 fillérre, tehát 26%-al leszállított. De mi egész nyíltan tárjuk fel a helyzetet és közöljük az 1916 február 15-iki kelettel ellátott, de technikai akadályok miatt, csak folyó évi április hó

18-án szétküldött jegyzékünkben felsorolt árakat is, amely jegyzékünkben világosan feltüntettük, hogy az így leszállított árakat némely kötéseknel mérsékeltlen felemeltük, egyes kötéseknel pedig még jobban leszállítottuk. Hadd álljon tehát itt a száraz tény a maga valóságában s allapítsuk meg, hogy a fent kitüntetett leszállított ár április hó 18-án 20 koronával emeltetett s így mindazon kötésekben 1—1 példány, melynek ára a háború alatt megváltozott: 1913 január 1-én 821 kor. 60 fill., 1914 december 1-én 604 kor. 80 fillér és 1916 február 15., illetőleg április 18-án 624 kor. 80 fillérbe került, vagyis a háború előtti árnál 1916 április 18-ig 26%-al, azóta pedig 24%-al olcsóbban szerezhették be a debreczeni zsolttárak.

A Nagyliszteletű Lelkeszi Karra bizzuk ezek után, ítéljenek ők elfogulatlanul ezen ügyben. Debreczen, 1916 május hó 3-án.

Hegedűs és Sándor.

Szeőke József.
(1851—1916.)

A nagyécezi református egyházközségnek gyásza van. Harmincyole esztendei lelkipásztori buzgó munkálkodás után elragadta a halál szeretett, hű lelkipásztort : Szeőke Józsefet. A gyászban, a keserűségben közéről, távolról fájó szívvel osztoznak mindazok, akik a boldogultat közelebről ismerték s az ő embert szerető lelkének tisztelői voltak. Ezek közé tartozom én is ; s kötelességet vélek teljesíteni, midőn az én elköltözött kedves bátyámról, a hű sáfarról, a boldog emberről, itt a nyilvánosság előtt néhány szóval megemlékezem és az ő érdemeit méltatom.

Sokszor szomorúan feltettem magamnak a kérdést : hogyan van az, hogy a szó teljes értelmében egész emberek, akiknek eszök, szívök, akaratuk nagy, tágas munkamezőt igényelhettek, az isteni gondviselés által csekély népességű gyülekezetekbe helyeztetvén, éltök fogytáig ott maradnak ; s azért nem vesztik el kedvöket, hanem munkálkodnak, építik az Isten országát avval az ambícióval, azzal az egyszerűséggel, amellyel munkálkodtak volna a nagyobb, a tágasabb, a több kísértéseket rejtegető mezőn ?

A magamnak feltett eme kérdésre abban a hitemben találtam meg a vigasztaló választ, hogy az Istennek útjai nem a mi útaink, az ő gondolatai nem a mi gondolataink s ő jobban tudja, kire, hol, mikor és mennyi ideig van szükség ?

Különb is a lelkipásztori gond, a lelkipásztori hivatás minden helyen megvan s annak hű viselése, betöltése nem a külsőségektől, hanem az ember belső lelki mivoltától függ.

Jól esett meggyőződnöm arról, hogy a boldogulttal ebben is egy véleményen voltunk. Ő teljesen tisztában volt azzal, hogy mi mindnyájan Isten szol-

gái vagyunk s nem földi bérért, hanem mennyei jutalomért dolgozunk ott, ahová bennünket az Istennek atyai gondviselése állított.

„Ott, ahová az embert Istennek atyai gondviselése rendelte, teremtsen magának az ember egy otthont, alkossa, szépítse legjobb belátása és meggyőződése szerint olyanná, hogy benne jól érezze magát s másokat is kellemes érzésekre bírjon!” Mondotta ő nekem egy alkalommal s mint e mondásában, úgy egyéb nyilatkozataiban is tettei összhangzásban voltak szavaival. Ahol szolgált, mindenütt, mindenki megláthatta az ő szervező, rendező munkás életének gyümölcseit. Tudott lelkesíteni, meggyőzni s magával ragadni. Ritka emberismerő volt. Egy találkozás elég volt neki, hogy belásson valakinek a szívébe s megállapítsa, hogy a köz érdekében körülbelől mit ér az az ember?

Ha nem lett volna olyan nagy mértékben szerény, sokkal előbb nyújtotta volna neki a világ a földi dicsőség hervatag koszorúit, melyek után sohasem áhitozott; de amelyeket, miután elfogadott, lelkiismeretes, hű szolgálataival igazán megérdemelt.

A szatmári református egyházmegyének a genfi nagy protestáns konferencián ő volt az egyik hivatalos kiküldötte. Ott szerzett benyomásait, tapasztalatait igen érdekes cikksorozatban leírta, melyet az egyházmegye közgyűlése elismeréssel, köszönettel jutalmazott s levéltárában őriz.

Mindig kereste és ápolta a hivatalos felsőbb-séggel való jóviszonyt anélkül, hogy tolakodó lett volna. Az esperesek Kiss Árontól fogva Kovács Lajosig, meghitt, jóbarátai voltak s az egyházmegye kormányzatában önzetlen munkálkodását igen sokszor igénybe vették.

Ezelőtt öt évvel 1911-ben, — nem térhetett ki a megtisztelő közbizalom elől, — dacára, hogy mindenütt hangoztatta, hogy ő már öreg ember: az egyházmegyei presbytériumok tanácsbíróvá választották, mely hivatalában a neki kiosztott ügyeket pártatlan igazságszeretettel intézte.

Aki jó és hasznos volt a köznek: sokkal jobb és hasznosabb volt övéinek.

Tudta ő, hogy „négy falnak békessége az egész világ háborúsága ellen biztos menedék!” Azért mindent áldozott a családi otthon jólétéért. Az eszményileg szeretett hű feleség és egyetlen fiú gyermeke volt az ő legnagyobb és legigazabb öröme. Ha a világban nem értették meg, vagy épen megsértették (mert kit értenek meg mindenben? ki az, kit nem sértegetnek): itt ebben a külsőleg is kedves otthonban keresett és talált nyugalmat és vigasztalást. Itt mélyedt ő el az élet könyvének olvasgatásában, mely lelkének naponkénti kedves tápláléka volt, anélkül, hogy azzal bárkinek hivalkodott volna. Itt írta azokat az irodalmi beccsel bíró nekrológokat, amelyek

hirdették, hogy mennyire hivatott forgatója volt a tollnak! Itt érte utól a halálos betegség. Nyugodt szenvedő volt. Hittel szenvedett. Hittel kereste a gyógyulást és hittel nyerte meg az életnek hervadhatatlan koronáját.

Nem állhattunk koporsód mellé s nem hullathattuk rá az igaz részvét könnyeit, váratlanul elköltözött kedves jó bátyánk: mert az édes otthontól messze lepelt meg a halál, de emlékedet őrizzük híven s reméljük az örökkévalóságban a boldog viszontlátást.

Isten veled! Aludd édesen siri álmodat a fel-támadás dicső reggeléig, mely bizonnyal meglészen.

Rövid életrajzi adatai a következők:

Szeőke József született Zsarolyánban (Szatmár megye) polgár szülektől. Elemi iskolai tanulmányait szülő falujában bevégezve, a sárospataki főgimnázium növendéke lett. Itt a gimnáziumi osztályok elvégzése után a teológiára iratkozott, melyet bevégezvén: czégyenydányádi segédlelkész, majd simai adminisztrátor volt. Innen hívta meg rendes lelkipásztornak a kisszekeresi református egyházközség, hol három évet töltött, mikor Kiss Kálmánnak Nagykörösre választása s menetelekor a mándi egyházközség tisztelte meg bizalmával. Ő a bizalmat s a mándi lelkészi állást elfogadva, tizennégy évi buzgó munkálkodás után nagygyéczi református lelkész lett. Itt huszonegy évet töltött takarítva a romokat, építve új templomot, iskolát, lelkészlakot és lelkeket.

Súlyos betegségbe esvén, gyógyulást Budapesten, a Lukács fürdőben keresett, de a kimért idő letelt s a hű szolgának meg kellett térnie az ő Urához f. évi április hó 4-én s eltakarítottán 7-én Budapesten az I. kerületi farkasréti temetőben a B. F. R. A. A temetési szertartást dr. Kovács István református theologiai tanár és Haypál Benő budai református lelkész végezték.

Pótor Elemér
református lelkész.

Halottaink

Darabanth Gusztáv nyugalmazott főgimnáziumi vallásstanár, a dolhai református missziói egyház lelkipásztora, a máramarosvármegyei Dolha községben, hosszas betegség után jobblétre szenderült. Haláláról a máramarosszigeti református lyceumi főgimnázium igazgatótanácsa és tanári kara, az egykori tisztvársi és személyi bensőséges érzelmek és méltánylás szép jeléül, kegyeletes gyászjelentést adott ki, amelynek nyomán jelezzük, hogy a boldogult derék és buzgó férfit 1856 július 18-án született Csengerben; tizenhét éven át szolgálta a magyar református egyház tanügyét, mint a máramarosszigeti református lyceumi

főgimnázium vallásánára (1885—1902) és tizennégy évig (1902—1916) volt a dolhai missio-egyház buzgó lelkesze. Meghalt 1916 április 23-án, eltemették Dolhán április 25-én. Szerette őt mindenki, tanár és tanítvány, jó barát és rokon, mert gyöngédség és békeszeretet volt szép lelke jellemző tulajdonsága.

Legyen áldott emlékezetök!

Sepsibaoni Toókos Sándor nyugalmazott gyulafehérvári esperes, vajasdi lelkész életének 81. évében hosszas szenvedés után április 23-án elhunyt. Nagy energiájú, munkás férfiú volt. R. Sz.

Id. Tökés József nagysajói nyugalmazott lelkipásztor április hó 13-án életének 70., lelkészségének 41. nyugalombavonulásának első évében elhunyt. Ritka szerénységgel és takarékossgal gyűjtött vagyonából 1000 K alapítványt tett a kolozsvári theológiának és 1000 K-t a Szeretetháznak. R. Sz.

Különfélék

Május.

Május nem első hónapja a tavasznak, sem a nyárnak s mégis a természettel ösztönszerűleg kapcsolatban levő ember már több szempontból tette ezt a hónapot ünnepies érzései megnyilatkozásának terminusává.

A természet fiai a kora hajnal hasadásával kimennek a zöldbe, hogy a viruló tavaszt a nyár biztató ígéreteivel egyetemben szemlélhessék. Gyönyörködnek a közös anyának, a földnek megújult, mosolygó ábrázatában.

Római katolikus atyánkfiai közül a kegyes szívek az oltár körül csoportosulnak és az egész hónap folyamán, napról-napra, ájtatos imádságokkal fohászkodnak Szűz Máriához.

A függetlenségre törő emberi indulat a megújuló természet hatását érezve, embertestvéreivel társul, szervezkedik az emberi jogok elismertetése és diadalra juttatása céljából s május 1-ét tüzi ki többivel közös érzelme kifejezésének időpontjául.

A szív mélyén fészkelő hazafias érzés a múlt évre gondolva, ünnepet ül az orosz veszedelemtől történt megszabadulás emlékére; míg a praktikus értelem a természet erőinek nagyobb felhasználása végett előbbre vitte időszámításunkat egy órával e hónap kezdetén.

Ám a mindenség hatalmas Urának trónusa előtt alázatos hódolattal borúl le menny s föld minden lény. Földünk bemutatja madárdalozatát, Mária meg imádja az Urat, hogy gyarló létére őt az Isten az üdvterv eszközeül választotta; viszont az ember, gyengesége tudatában amaz Igaz-ember segítségére tekint; míg a honfiúi szív az örökké boldog

hazának szépségein mereng és az idő apró részecskéivel egyetemben elvegyül az örökkévalóságba.

Nemde?... Egyedül szent, tökéletes és méltó hálaáldozat az Istennek, a mi Urunknak magasztalása, lélekben és igazságban. □

Kollégiumunk felsőoktatási intézetéről a Prot. Egyházi és Iskolai Lap az E. T. B. gyűléséről szóló tudósításában, nevezetesen a jogakadémiáról adott jelentéssel kapcsolatban szóról-szóra a következőket írja: „Itt említjük meg, hogy a debreczeni ügynevezett „felsőbboktatási intézetnek“ 14 egyetemi joghallgató tagja volt, ezeknek volt joguk legációba menni és csak ezek részesülhetnek a régi intézet egyéb jótéteményeiben. Hogy más tekintetben mi a haszna ezen intézethez való tartozásuknak, arról nem szolt a jelentés“. A tudósítás eme részével szemben meg kell állapítanunk, hogy a jogakadémiáról adott jelentés egyáltalán nem szolt a debreczeni felsőoktatási intézetről, annál kevésbbé tartalmazott olyat, mintha ezen intézetnek az 1914—15. évben 14 joghallgató tagja lett volna, mert hisz a jelentés készítője — mint épen a szóbanforgó intézet Évkönyvének is összeállítója — a legjobban tudja, hogy a „régii intézet egyéb jótéteményei“ közül csak ösztöndíjban 41 joghallgatót részesített a kollégium. Nem a mi bajunk, ha t. laptársunk tudósítója nem helyes adatokat közöl olvasóival, de a nem helyes adatokat úgy adni elő, hogy azokat az olvasó a hivatalos jelentésből vetteknek gondolhassa, — talán mégis szokatlan eljárás.

Tanáregyesületi igazgatósági gyűlés. Az Országos Református Tanáregyesület igazgatósága április hó 30-án gyűlést tartott, melyen elsősorban az elnökség és a pénztárnok jelentései kerültek napirendre. Az elnökség több kisebb ügy mellett a Murányi-féle Bibliai Szemelvények könyvéről és a Gulyás—Mitrovics Olvasókönyve III. kötetének új kiadásáról tett jelentést. Az előbbinek árát a könyvkötés rendkívüli drágulása miatt kénytelen volt az igazgatóság 60 fillérral emelni, egyszersmind fölterjesztést intézett a konventhez, hogy, ha e könyvet továbbra is forgalomban kívánja tartani, tegyen meg minden lehető annak általános elterjedése érdekében, mert még mindig számos tanintézetben nem használják. Az egyetemes tanügyi bizottság a fölterjesztés kapcsán azt is javasolja, hogy a konvent a kerületek útján, hathatósan szorgalmazza e könyvnek középiskoláinkban való használatát. A pénztárnok főként a felszaporodott tagsági díjhátralékok ügyében referált. Az igazgatóság ezt a kellemetlen ügyet végre rendezni óhajtja és személyenként szolítja fel a legalább 5 évi tagsági díjhátralékosokat tartozásaik ki-

egyenlítésére; ha ez meg nem történék, kénytelen lenne szigorúbb eszközökhöz fordulni. Miután a legutóbb megjelent állami fizetési kimutatásban a 27 gimnáziumi igazgató közül csak 8 van felvéve a VI. fizetési osztályba, holott a harmadolás elve szerint 9-nek kellene, e hiba kijavítása végett az igazgatóság fölír a miniszteriumhoz; hasonlóképen azért is, hogy szintén a harmadolás értelmében a református tanárok közül a VII. fizetési osztályba ne, mint most 109, hanem 111 tanár vétessék fel. — Arra való tekintettel, hogy a jövő 1917. évben a tanári statusban új harmadolási létszám állapittatik meg s félni lehet, hogy a miniszterium e létszámot azzal a csökkenéssel veszi fel, mely a háború miatt bekövetkezett, fölkéri az igazgatóság a miniszteriumot, hogy a tanári létszámot a rendes tanári tanszékek után állapítsa meg s fölhívja a tanártestületeket is, hogy az üres tanszékeknek lehető betöltése érdekében mindent kövessenek el. Tanácskozott az igazgatóság arról is, hogy lehetne-e és kellene-e ez évben egyesületi közgyűlést tartani, mely a háború miatt már a múlt évben is elmaradt. Hosszas tanácskozás után mindent tekintetbe véve s a háborús nehézségeket megfontolva, abban állapodott meg az igazgatóság, hogy mivel a közgyűlés tartása nem multhatatlanul szükséges, mert fontos és sürgős tárgy azt nem követeli, ez évben sem hívja össze a közgyűlést, hacsak időközben valamely tanügyi reform, vagy a tanárságra nézve olyan momentum nem merül fel, amely a közgyűlés összehívását haldéktalanul szükségessé teszi. — Végre az igazgatóság lombardkölcson mellett újlag 10 ezer koronát jegyzett az egyesület részére a IV-ik hadikölcsönből, ezzel az egyesület összes hadikölcsön-jegyzése 35,000 korona. Sz. J.

A debreczeni egyházban a hétköznapi istentiszteleteken május hónapban a következő bibliai részeket olvassák: Hétfő, május 1: Zsolt. 125, 126 és 127 (10. par.) Kedd, május 2: 1 Tim 6₁₋₁₉; Szerda. máj. 3: 2 Tim 2₁₋₁₉; Csütörtök, máj. 4: 2 Tim 3₁₋₅ 10-17 4₁₋₁₈; Péntek, máj. 5: 1 Kor 12₁₋₁₄ 27-31; Szombat, máj. 6: 1 Kor 13 (Ap. hitv.); H. mj. 8: Zsid 1 (10 par.); K. mj. 9: Zsid 2; Sze. mj. 10; Zsid 3; Cs. mj. 11: Zsid 4; P. mj. 12: Zsid 6; Szo. mj. 13: Zsid 8 (Ap. hitv.); H. mj. 15: 2 Móz 19₁₀₋₂₅; (10 par.); K. mj. 16: 2 Móz 23₁₋₁₃ 20-22; Sze. mj. 17: 2 Móz 24₁₋₁₈; Cs. mj. 18: 2 Móz 22₁₋₂₀; P. mj. 19: 2 Móz 23₁₋₂₀; Szo. mj. 20: 2 Móz 24₁₋₁₄ (Ap. hitv.); H. mj. 22: Zsolt 97 (10 par.); K. mj. 23: Mt 13₁₋₂₃; Sze. mj. 24: Mt 13₂₄₋₄₃; Cs. mj. 25: Mt 13₄₄₋₅₈; P. mj. 26: Mt 18₂₁₋₃₅; Szo. mj. 27: Mt 20₁₋₁₆ (Ap. hitv.) Közli Uray Sándor, lelkész.

A M. P. I. T. Debreczeni Köre folyó hó 10-én tartja második protestáns estélyét, amelyen Zo-

ványi Jenő egyetemi tanár ad elő és Baja Mihály túrkevei lelkész olvas fel költeményeiből.

A debreczeni felsőbb leánynevelő intézet folyó hó 1-én Kárpát-ünnepélyt rendezett, melyen az intézet tanárain kívül jelen volt dr. Baltazár Dezső püspök úr, Márk Endre udvari tanácsos, polgármester, dr. Kun Béla egyet. tanár, K. Tóth Kálmán, Uray Sándor és Zih Sándor lelkészek, dr. Csürös Ferenc kulturtanácsnok és Szabó Elek tb. tanácsnok. Az ünnepély nemzeti énekeink eléneklése nyitotta meg és zárta be. Az ünnepség kimagasló pontja Koncz Aurélné igazgatónő szép és köztetszettel fogadott beszéde volt, melyet Tárca rovatunkban közlünk.

A debreczeni Katona-Otthon Hajduszoboszlón nagyobb szabású estélyt fog tartani a közel jövőben. Az előmunkálatokat Demjén Ferenc lelkész végzi odaadó buzgósággal.

Lelkészcserék más kerületekben. A magyaralmási gyülekezet Vargha Sándor szőnyi s. lelkészt, a pálfai Kurucz Gyula komáromi s. lelkészt választotta meg pásztorául, Velimirovác. on pedig Ruzsás Dezső lett missziói lelkész. Kegyelem és áldás munkáikhoz.

A tiszáninneri református egyházkerület tavaszi közgyűlését folyó évi június hó 15-én tartja Miskolcra, melyen több fontos ügy között tárgyalás alá kerül a sárospataki főiskola akadémiájának Miskolcra áthelyezése is. A közgyűlés elé nagy érdeklődéssel tekint a társadalom.

Kárpát-ünnep Tizzaszalkán. A „Kárpátok“ nagy jelentőségének méltatása érdekében elrendelt május 1-i iskolai ünnepélyt, a tizzaszalkai református felekezeti iskolában, a lelkész, tanító és az iskolás gyermekek közreműködésével a szülők érdeklődése mellett nem remélt szép sikerrel megtartották, melynek anyagi eredménye 64 korona 38 fillér lett. Ezt az összeget teljes egészében beküldték az e célra miniszterileg kijelölt helyre.

Szép hagyomány. Szilágyi Sándor, a közelmúlt hetekben elhunyt máramarosszigeti földbirtokos 150,000 korona értékű vagyonát a református árvaháznak, az öregek menedékháznak és a máramarosszigeti közművelődési egyesületnek hagyományozta. Legyen áldott emléke!

A Protestáns Országos Árvagyylet folyó hó 6-án délután 6 órakor tartja Budapesten LVII. rendes közgyűlését.

Különleges úrasztali edények. A galíciai unterwaldeni egyháztól elrabolták az oroszok szent edényeket. A vesztes gyülekezetet egy népfölkelőmérnök a feleségével együtt úgy kárpótolta, hogy küldött neki egy edényt, amelynek kehelye orosz evőcsészéből, nyaka orosz golyókból és a talpa gránátgombból készült.

A hevesnagykunsági református tanítóegylet elnöke, Keeskeméthy László lelkes hangú felhívást intézett az egylet tagjaihoz, kérvén őket, hogy a hadikölesön jegyzése körül fejtsék ki minden erejüket.

Az amerikai magyar evang. esperesség szervezésének kérdéséről megszívlelésre méltó esetet hoz az Evangélikus Órálló folyó évi 18. számában Vályi Gusztáv tollából. A cikket a hithűségen kívül a hazafiság sugalta. Ebből a szempontból mementóul hozzuk következő két mondatát: „A mi eszközeink gyarlóságával szemben már megindult a nagy propaganda az amerikai magyarság itt tartására. Az amerikai munkaadók féltik az olesó és szakadásig dolgozó magyar munkást”.

Magyar és szász közeledés. Nemrégiben mintegy harminc nagyszombati és besztercei evangélikus (szász) középiskolai tanár belépett az Országos Középiskolai Tanáregyesületbe. Örvendetes jelenség, mely csakis jó eredménnyel járhat.

Az evang. theol. fakultásnak egyetemen leendő felállítására tárgyában a kiküldött bizottság április hó 18-án tisztelgett a vallás- és közoktatásügyi miniszternél és ekkor adta át az egyetemes evang. egyház kérvényét. A miniszter úr a tárgyalásokat folyamatba tette. E. Ö.

Vitéz honvéd-segédlelkész. Cs. Nagy Dániel legutóbb szalacsi segédlelkész, aki nem a theologuslégióval ment el, hanem attól függetlenül jelentkezett fegyveres katonai szolgálatra s 1915 október óta Doberdón van, értesülésünk szerint, vakmerő hőstettet vitt véghez. A tiszti-iskola elvégzése előtt, — csak hogy szalacsi híveivel együtt legyen, — ment a haretérre, ahol nemsokára káplár lett. Legutóbb az állásuk egy részéből kiverte az olaszokat. Úgyesen, a saját Stellungjokon keresztül, egy sötét éjjel a hátukba került s rövid kézigránát-harcban, mintegy 170 foglyot ejtett. E vitézi tettért az április hó 1-én kiadott ezredparanesban dicsérő elismerés mellett megkapta a hosszú kardot, egyszersmind kitüntetésre is felterjesztették.

A sepsiszentgyörgyi Székely-Mikó kollégium nemrégiben tisztújítást tartott, amelyen — mivel az érdemekben gazdag tisztviselőket megmarasztani nem tudták — igazgatónak Csutak Vilmost, gazdasági felügyelőnek Demeter Bélát, internátusi elnöknek Szász Bélát, konviktusi elnöknek Döme Bálintot, hadiszolgálata idejére helyettesül dr. László Ferencet, harmadik múzeum-őrnek Péter Mózeset — aki Dániel Viktor hadbavonult könyvtárnokot is helyettesíti —, díjkezelőnek pedig Glass Ferencet választották meg.

Nagybritannia Oroszország kérésére hazaküldi a területén lakó zsidókat, hogy ezek ott vérezzenek el az orosz hadseregben Anglia érdekeiért. Ez is idők jele.

Jezsuita törvény Angliában. Birrell miniszter az angol alsóházban törvényjavaslatot terjesztett elő, amelyben ama törvényes intézkedés eltörlését kéri, hogy a jezsuiták időnként szigorúan meghatározott módon jelentkezzenek a polgári hatóságoknál.

Hősök kultusza az iskolákban. Arnsbergben és Postdamban elrendelte a hatóság, hogy a hősi halált halt tanítók nagyított arcképeit a tantermekben függesszék föl hazaszeretetre buzdító példák gyanánt.

Bibliotheca theologia címmel megjelent a Hegedüs és Sándor cégnek 256 lapnyi nagy árjegyzéke. A vaskos katalógusnak előnye, hogy egyes munkákat recenzióval kísért; ám szívesen vettük volna, ha a munkák címe után a megjelenési hely és idő szintén fel volna tüntetve és ha a használhatóság megkönynyítése végett a végéhez index lenne csatolva.

Hadijótékonyági célra március hó 22-én és április 5-én műkedvelők előadták Debreczenben a Falu rosszát. Az első előadás 1298 K 01 fillér, a második 603 K 20 fillér tiszta jövedelmet eredményezett.

Naptáregyesítés. A magyarországi görögkatholikus püspökök Ungváron tartott legközelebbi értekezletükön abban állapodtak meg, hogy a Gergely-naptárt elfogadják. A naptáregyesítés időpontját husvét utánra hagyták.

Ingyentej adományozása végett Debreczenben Domahidy Elemér főispán neje báró Perényi Heléna úrnő jótékonyági mozgalmat indított meg, melynek eredményeképp már az első héten négyezer korona gyűlt össze a nemes célra. Az ingyentej áldásában a hadi árvák és gyámoltalanok részesülnek.

Szerkesztői üzenetek.

P. S. Visk. Látván nálunk megjelent cikkedet a „Tanítók Lapjában”, azt kellett hinnünk, hogy oda is beküldted, annál is inkább, mert a Visk-re adresszált szerkesztői üzenetből is ezt kellett következtetni. Abban igazságod van, hogy szokás a más lapból átvett cikknél a forrást megjelölni és nem szokás ilyen esetben szerkesztői üzenettel azt sejtetni, hogy a cikk közlése a szerző óhajára történik: — de abban nincs igazságod, hogy a rajtadesett sérelmen panaszkodol. Elvégre: bizonyosság ez arról, hogy cikked tetszett és alkalom arra, hogy többen olvassák Szerzői jog? Ugyan — avúlt nézetek.

— **Tartalom:** Dóczy I. Elnöki megnyitó beszéd. — Tárcza: Konez A., Kárpát-ünnepen. — gt., „A senki gyermekei”. — Iskola: Jogakadémiáink sorsa. — Közélet: Hegedüs és Sándor, Felvilágosító nyilatkozat a „Debreczeni Zsoltárok” ügyében. — Pótor E., Szeőke József. — Halottaink. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek. — Melléklet: Hivatalos Értesítő 19. szám.

HIVATALOS ÉRTESEITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
2125—1916. szám.

**A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű
Esperesi Karához. Minden rendű iskola Tekintetes
Igazgatóságához.**

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi április hó 12-én 5354. eln. szám alatt a negyedik hadikölesön ügyében az iskolai hatóságokhoz intézett rendeleteit, a hazafias cél érdekében szükségesnek látszó legmesszebb menő intézkedések esetleges megtétele végett alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel vagyok
Debreczen, 1916. évi április hó 15-én.

Dr. Baltázár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.
5354—1916. eln. szám.

**Valamennyi tankerületi kir. főigazgatónak, a felső
kereskedelmi iskolák kir. Főigazgatóságának, a fel-
sőbb leányiskolák Miniszteri Biztosának és az ipar-
oktatási Főigazgatónak.**

Idestova két éve álljuk a reánk kényszerített nagy harcot becsülettel, dicsőséggel és az igaz ügy diadalába vetett bizó hittel.

A Gondviselés igaz ügyünkért küzdő fegyvereinket meg is áldotta. Államiságunkat, nemzetünket megsemmisíteni szándékozó elleneink részben már leverettek, részben határainktól nagy messzeségbe visszaszorítottak.

Sikereinknek kulcsa az a hagyományos és a legnagyobb áldozatra kész hazaszeretet, amely míg a fiúkat és apákat a haza szent nevével ajkukon viszi szenvedéseken át a dicsőséges diadalokra, addig az itthonmaradottakat arra buzdítja, hogy kitartóan, megfeszített munkával, ha kell, nemes lemondással gondoskodjanak arról, hogy hadrakelt országunkban szükséglet ne szenvedjen senki és hogy legelső sorban biztosítva legyen minden szükséglete továbbküzdő vitéz hadseregünknek.

Az itthonmaradottak is híven teljesítették eddig a reájuk háramló feladatokat és fogják teljesíteni a diadalmas béke boldog idejének eljöveteleig.

Ellenségeink makaessága miatt azonban úgy lehet, még állanunk kell a harcot, résen kell lennünk továbbra is minden vonalon: künn a harctéren és idebent egyaránt, készséggel teremtve elő a további küzdelemhez szükséges eszközöket.

Most, amidőn a negyedik hadikölesön kibocsátásának ideje elérkezett — bár a legnagyobb mértékben meg vagyok győződve arról, hogy a hadviselés költségeire szükséges anyagi erő, kölesön alakjában, sokkal nagyobb összegben fog rendelkezésre bocsáttatni, mint az eddigi kölesönöknél történt — teljes bizalommal fordulok hazánk minden tanárához és tanítójához, mint a nemzeti eszme és a hazaszeretet lelkes ápolóihoz és munkálóihoz, hogy a kölesönnek minél nagyobb, anyagi erőnk teljességét igazoló sikeréhez úgy szóval, mint tettekkel hozzájáruljanak.

A magyar tanítók és tanárok a háború kitörésének első napjától kezdve, a harctéren fegyverrel kezükben, az itthonmaradottak a kultura eszközeivel az iskolában és a társadalomban szolgáltatották fényesen ragyogó példáját az önzetlen hivatásszeretnek és a lankadást nem ismerő hazafias lelkesedésnek. E tekintetben valóban követésre méltó példaképül állíthatók bárki elé. Ezen oknál fogva tehát a helyzet jellemzése végett utalok e helyen arra a tényre, hogy a német negyedik hadikölesön bámulatos eredménye elsősorban annak a céltudatos és lelkes agitációnak volt köszönhető, melyet a német tanítók és tanárok az iskolában és a társadalomban az ügy érdekében kifejtettek. Megingathatatlan hitem és szilárd reményem, hogy a magyar iskolamesterek e tekintetben német kartársaiknak mögötte maradni nem fognak.

Felhívom ezért Címet, hogy a felügyelete alá tartozó tanintézetek tanárait és tanítóit saját példájával is buzdítsa arra, hogy tehetségükhöz képest ne csak a hadikölesön jegyzésében vegyenek részt, hanem különösen a vezetésükre bizott tanulóifjúságot, valamint az ifjúság útján azok szüleit és hozzátartozóit is buzdítsák arra, hogy minél nagyobb-mérvű és széleskörű hadikölesön-jegyzés által tettekben tegyenek beszédes bizonyosságot áldozatkész hazaszeretetükről, felhiva a tanulóifjúságot, hogy megtakarított filléreit a haza javára — kölesönképen — ajánlja fel, hogy a nagy leszámolásnál, amikor hőseink a csataterекről visszatértek, emelt fővel mondhassa el kicsiny és nagy egyaránt, hogy maga is meghozta tehetségéhez mért áldozatát; hogy nemcsak maga adta oda megtakarított filléreit, hanem szüleit és hozzátartozóit is a kölesönben való részvételre buzdította.

Adja Címed tudtára a felügyelete alá tartozó tanintézetek igazgatóinak, tanítóinak és tanárainak, hogy különös érdemül fogom tekinteni, ha közreműködésük az itteni részről ahhoz fűzött ered-

ménnyel fog járni. Felhívom ezért Címet, hogy a jegyzési határidő lejártá után részletes kimutatást kívánjon be arról, hogy az egyes tanintézetek tanári testületének tevékenysége milyen eredménnyel járt, mennyit jegyzett a tanári testület, a tanulóifjúság és az iskola hatása alatt, a társadalom. E kimutatást Címed folyó évi június hó 15-ig terjessze föl és kísérő jelentésében emelje ki mindazokat, akiknek buzgó tevékenysége különös sikerrel járt.

A hadikölcsön-jegyzésekre a pénzügyminiszter úr által megállapítandó, valószínűen egy hónapra terjedő idő alatt, tartson fönn Cím minél élénkebb érintkezést a hatáskörébe tartozó iskolákkal és intézetekkel — és kérjen be az elért eredményekről hetenként egy-egy kimutatást.

Hasson Cím közre minden rendelkezésre álló módon és eszközzel, hogy a siker minél teljesebb legyen és világosítsa fel Cím az érdekelteket, hogy amidőn megtakarított pénzüket hadikölcsönre fordítják, ezzel nemcsak a haza iránti kötelességnek tesznek eleget, de ugyanakkor saját érdekükben is helyesen cselekszenek.

Tudassa Cím a hatáskörébe tartozó intézetek vezetőségével, hogy az általuk kezelt és csakis kamatokban felhasználható különböző alapok tőkái is hadikölcsönbe fektethetők.

Megjegyzem, hogy Címednek is különös érdeméül fogom betudni, ha intézkedéseivel a hadikölcsön-jegyzés eredményét kedvezően befolyásolni fogja.

Kelt Budapesten, 1916. évi április hó 12-én.

Jankovich Béla.

1987—1916.

Valamennyi elemi iskola, tanító- és tanítónő, felsőbb leányiskola és polgári leányiskola Tekintetes Igazgatósága.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi március hó 22-én 36,790. számú s hasonló iskolákhoz intézett rendelete másolatát alább közlöm.

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1916. évi április hó 28-án.

Dr. Baltazár Dezső,

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

36.790—916. VI/a. szám.

Valamennyi állami óvónőképző-, elemi iskolai tanító-, tanítónőképző-, polgári iskolai tanító-, tanítónőképző-intézet, valamennyi az állam közvetlen főhatalma alatt álló polgári felső kereskedelmi felsőbb leányiskola és felső népiskola igazgatóságának.

Az Országos Paedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum szerkesztésében és kiadásában hivatalos

Közlönyeként a „Hivatalos Értesítő“ című folyóirat jelenik meg.

Mint hogy ezen folyóirat olya hasznos és szükséges tudnivalókat tartalmaz, amelyeket a tek. Igazgatóság vezetése alatt álló intézet tantestülete is hasznosan értékesíthet, értesítem a tek. Igazgatóságot, hogy azon esetben, ha nevezett folyóirat évi 3 korona előfizetésére az iskola általánosa fedezettel rendelkezik, megengedem, hogy ezen folyóirat a tek. Igazgatóság vezetése alatt álló iskola részére az általánosa terhére megrendeltessek.

Budapest, 1916 március hó 22-én.

A miniszter helyett:

Klebelsberg,
államtitkár.

2410—1916. szám.

Minden középiskola Tekintetes Igazgatóságának.

Felkérem az igazgatóságot, miszerint hozzám bejelenteni sziveskedjék, hogy Breuer Hermin született 1894 február 1-én Déván, református vallású, áttért az izr. állásról, az 1907—8. tanévben a dévai állami polgári leányiskolában jeles eredménnyel tanult és Krausz Malvin, született 1894 november 18-án Déván, izr. vallású, az 1907—8. tanévben a dévai állami polgári leányiskola IV. osztályát jó eredménnyel végezte, — nem kísérlett-e meg vizsgálatot tenni az intézetben az V. osztályról az 1908. tanévtől a mai napig?

Jelentését 8 nap alatt bevárom.

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1916. évi május hó 2-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

az Ármós családi ösztöndíjra.

A debreczeni református kollégiumban az Ármós családi alapítványi ösztöndíj megüresedvén, alólírott alapítványi gondnok ezen évi 800 koronás ösztöndíjra pályázatot hirdetek. Az ösztöndíjért olyan bárhova való Ármós nevű tanuló folyamodhatik, aki a Bagamérban lakó valamelyik Ármós családból származik és az 1916—17. tanévtől kezdve a debreczeni református kollégiumban kíván tanulni. A folyamodványt folyó évi május hó 31-ig a debreczeni református főgimnázium igazgatóságához kell beküldeni. A folyamodványhoz a következő okmányokat kell csatolni: születési anyakönyvi kivonat, családi leszármazási tábla, iskolai bizonyítvány, a vagyoni állapotot feltüntető hatósági bizonyítvány. Ha az utolsó évről iskolai bizonyítvány még nem volna, ez utólagosan is beküldhető.

Debreczen, 1916 május 4.

Karai Sándor,
református főgimnáziumi tanár.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyzék
2000 rajza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgátság!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás
ezüsből és I. rendű alpacca-
ezüsből, jubileumlisztárgyak
reszletfizetesre is!

Javításokra és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

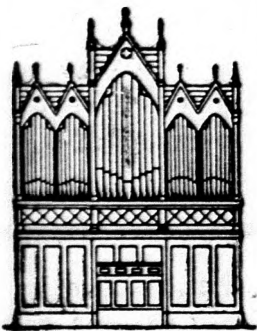
BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.

Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb
kivitelben, valamint teljes úri kelen-
gyéket mérték után.

7--10.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb
orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi
udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló
tisztá légnyomású oszlopszervező (pneumatikus), tartos, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“,
amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.
Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal
kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Veszünk

bármilyen hibás kiselejtezett
orgonákat, faluszter és fadaragványokat.

NAGY JENŐ és TÁRSA templomépítők.

BUDAPEST, Nagymező-utca 8.

Foncière, Pesti biztosító-intézet

Alapított 1864-ben.

Központi székhely: Budapesten, V., Sas-utca 10. sz

Készpénzben befizetett részvénytőke	4.000.000 korona
A nyereség és díjtartalékok az évi díjbe- vételekkel együtt mintegy	70.075.300 koronára,
az intézet összes biztosítéka tehát mintegy	74.075.300 koronára
rúgnak.	
50 évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:	
az elemi kárbiztosítási ágazatokban	278.818.768 kor.
az életbiztosítási ágazatban	43.972.292 kor.
a baleset és szavatossági biztosítási ágaza- tokban	5.487.624 kor.

összesen 328.278.684 koronát.

Az intézet működési tere kiterjed a következő biztosítási ágazatokra:

1. Élet-, járadék-, kiházasítási-, katonai szolgálat-esetére való biztosítás.
2. Tűz-, villámesapás- és robbanás által okozott károk elleni biztosítás.
3. Betöréses lopás elleni biztosítás.
4. A törvényes szavatosság következtében beálló kötelezettségek elleni biztosítás.
5. Tükröruvekben eshető töréskárok elleni biztosítás.
6. Az emberi testet érhető balesetek elleni biztosítás, (utazási, élethossziglani vasúti balesetbiztosítás).
7. Szállítványozási (tengeri-, szárazföldi- és folyamszállítmányozási) károk elleni biztosítás.
8. Jégverés okozta károk elleni biztosítás.

Olcsó díjak! Tisztán magyar intézet! Előnyös feltételek